

Konkretni predlogi izboljšav predloga zakona o starševstvu in družinskih prejemkih

1 Predlog zakona o starševstvu in družinskih prejemkih

1.1 Porodniški, starševski in očetovski dopust

1. Pri očetovskem dopustu naj se tako kot pri starševskem predvidi možnost izrabe v obliki krajšega delovnega časa. Utemeljitev predlagatelja zakona, da to ni možno zaradi prezahtevne evidence, ni sprejemljiva. Če zaradi navedenega razloga to res ni izvedljivo takoj, se lahko v prehodnih določbah opredeli rok, do katerega morajo pristojni organi zagotoviti tehnične in organizacijske pogoje za izrabo očetovskega dopusta tudi v obliki skrajšanega delovnega časa. Do tega roka bi se se očetovski dopust lahko izrabljal le v obliki polne odsotnosti z dela.
2. Čas izrabe očetovskega dopusta naj se (razen za prvih 15 dni, ki jih mora oče obvezno porabiti v času porodniškega dopusta matere) razširi na čas do otrokovega dopolnjenega 8. leta.

1.2 Pravica staršev do skrajšanega delovnega časa zaradi koristi otroka

Danes imajo zaposleni starši pravico (45. člen zakona o delovnih razmerjih), da delajo krajši delovni čas, ne pa manj kot polovico delovnega časa, kadar to terjajo koristi predšolskega otroka. V tem primeru prejemajo plačo po dejanskem delu, če pa želijo in zmorejo, se lahko prostovoljno pokojninsko in invalidsko zavarujejo za polni delovni čas. To določilo je sicer nekoliko ohlapno, a vsaj v dogovoru z delodajalcem omogoča staršem, da so s svojim otrokom, kadar ocenjujejo, da je to potrebno.

Ta danes veljavna pravica naj se vnese tudi v predlog novega zakona, saj je izredno pomembna predvsem zaradi možnosti prostovoljnega pokojninskega in invalidskega zavarovanja za polni delovni čas in možnosti kakovostnejših družinskih odnosov, zaradi zmanjšanja neprestane naglice in časovne stiske, ki jo prinaša polna zaposlitev obeh staršev. V zakon je potrebno tudi izrecno zapisati, da imajo taki starši pravico do prostovoljnega polnega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Ker bi ob skrajšanem delovnem času mnogi starši lahko zagotovili domače varstvo otroka, bi tako prihranili pri subvencijah za vrtce, ki so pri otrocih do treh let še posebej visoke.

Finančne posledice uveljavitve predloga:

Družina, ki se najbolj približa povprečni slovenski družini, je družina z dvema otrokoma, v kateri oče zasluži 1,1PP, mati pa 0,9PP (povprečna plača za ženske je približno za 20% nižja od povprečne plače za moške) (upoštevana je PP za leto 1998).

V izračunih so upoštevane naslednje cene programov vrtcev:

otroci 1 do 3 leta: 42.000SIT,

otroci 3 do 6 let: 38.000SIT.

Poleg tega je upoštevan otroški dodatek, kakršen je bil sprejet z novelo zakona o družinskih prejemkih, preračunan na leto 1998 z upoštevanjem 10% inflacije med 1.1.1998 in 1.5.1999. Za izračun dohodnine so uporabljeni dohodninski podatki za leto 1998.

Če oba starša delata s polnim delovnim časom in sta oba otroka (mlajši star 1 do 3 leta, starejši star 3 do 6 let) v vrtcu, je mesečna bilanca prihodkov in odhodkov države v zvezi z obravnavano družino (upoštevana je subvencija za otroško varstvo, otroški dodatek, ki ga družina prejema, in dohodnina, ki jo plačajo starši) **-24.200SIT**. To je znesek, ki ga država dejansko nameni tej družini.

Če dela mati s polovičnim delovnim časom, je bilanca prihodkov in odhodkov države v zvezi z obravnavano družino odvisna od načina varstva obeh otrok. To prikazuje tabela 1.

Tabela 1: mesečna bilanca prihodkov in odhodkov države v zvezi z obravnavano družino v odvisnosti od načina varstva otrok.

Način varstva otrok	Bilanca države
Oba v domačem varstvu	4.967 SIT
Starejši v vrtcu (država plača subvencijo za varstvo starejšega otroka)	-21.633 SIT
Oba v vrtcu (država plača subvencijo za varstvo obeh otrok)	-51.033 SIT

V zadnjem primeru je bilanca države slabša kot v primeru, ko oba starša delata s polnim delovnim časom, v prvih dveh pa boljša. Najpomembnejša je povprečna bilanca na družino. Ob predpostavki, da 35% družin zagotovi domače varstvo za oba otroka, 35% ima starejšega v vrtcu in mlajšega doma, 30% pa ima oba otroka v vrtcu, znese povprečna mesečna bilanca -21.143SIT ali za 3.057SIT boljša kot v primeru polne zaposlitve obeh staršev in varovanja obeh otrok v vrtcu. Ob razmerju 40%, 40%, 20% je povprečna bilanca -16.873SIT ali za 7.327SIT boljša kot v primeru polne zaposlitve obeh staršev in varovanja obeh otrok v vrtcu.

Ohranitev te pravice bi državi v primerjavi z obstoječim predlogom zakona mesečno prihranila v povprečju med 3.000SIT in 8.000SIT na družino, v kateri bi eden od staršev delal s polovičnim delovnim časom zaradi koristi otroka, staršem pa bi olajšala dogovarjanje za krajši delovni čas, saj se je z delodajalcem dosti lažje pogovarjati o izrecno določeni pravici do skrajšanega delovnega časa kot pa splošno o delovnem razmerju s krajšim delovnim časom. Prihranek, ki ga državi prinese delo staršev s skrajšanim delovnim časom, bi le-ta lahko namenila za vzpodbude delodajalcem, da bi staršem omogočili takšno izbiro.

1.3 Pravica do nadomestila v času starševskega dopusta

Čas trajanja zaposlitve pred nastopom porodniškega dopusta, ki je potreben za upravičenost do nadomestila, naj se skrajša s 4 mesecev na največ 1 mesec (danes je pri zaposlenih za nedoločen čas dovolj že en dan).

1.4 Starševski dodatek

Da bi dosegli izboljšanje položaja mladih še ne situiranih staršev (predvsem študentov), naj se starševski dodatek za starše, ki se redno šolajo in starše, ki niso starejši od 28 let ter iščejo prvo zaposlitev, poveča s 25.000SIT na 40.000SIT mesečno.

Finančne posledice uveljavitve predloga:

Starševski dodatek mesečno prejema v povprečju med 2000 in 3000 staršev. Če privzamemo povprečno število 2500 in upoštevamo, da zgoraj navedenim kriterijem ustreza le dobra polovica teh staršev, znaša mesečni strošek države za višji starševski dodatek za 1300staršev 19,5MioSIT ali letno 234MioSIT.

1.5 Otroški dodatek

Namesto lestvice otroških dodatkov, ki jo predlaga predlog zakona o starševstvu in družinskih prejemkih, se v novi zakon vnese lestvica, kakršna je bila sprejeta z novelo zakona o družinskih prejemkih, ki jo je DZ sprejel marca letos.

1.6 Dodatek za veliko družino

Predlagani dodatek za velike družine naj se zviša in izvede v dveh vrednostih:

- za družine s tremi otroki 80.000SIT letno,
- za družine s štirimi ali več otroki 100.000SIT letno.

Utemeljitev in finančne posledice uveljavitve predloga:

V obrazložitvi predloga zakona o starševstvu in družinskih prejemkih je za dodatek za velike družine predvidenih 2,5MlrdSIT letno. Če bi bilo danes v Sloveniji toliko družin s tremi ali več otroki, kot jih je bilo leta 1991 (42.206), bi ta sredstva res zadoščala le za dodatek za velike družine, v višini, ki jo predlaga predlagatelj zakona. Ker pa je danes takšnih družin precej manj, zadoščajo ta sredstva za precej višji dodatek. Po podatkih MDDSZ je bilo v letu 1997 408.593 prejemnikov otroškega dodatka, kar je po oceni MDDSZ približno 80% vseh otrok. Iz tega lahko zaključimo, da je danes v Sloveniji približno 511.000 otrok. Ker je bilo po popisu iz leta 1991 tedaj v Sloveniji 721.943 otrok, lahko upravičeno sklepamo, da se je ob zmanjšanju števila otrok zmanjšalo tudi število družin s tremi in več otroki. Če predpostavimo sorazmerno zmanjšanje števila teh družin, ugotovimo, da jih je danes le še približno 31.000. Tako bi za izvedbo letnega dodatka za velike družine, kot ga predlaga vlada, potrebovali le 1,854 MlrdSIT, kar je bistveno manj kot zdaj znaša pravica do olajšave pri nakupu avtomobila za velike družine¹. Znesek približno 2,5 MlrdSIT bi zadostoval za ureditev, v kateri bi družine s tremi otroki letno prejele 80.000SIT, družine s štirimi ali več pa 100.000SIT.

1.7 Pravica staršev šoloobveznih otrok do izrabe vsaj dela rednega dopusta v času šolskih počitnic

V zakon naj se doda določilo, da imajo starši šoloobveznih otrok pravico, da vsaj 10 dni svojega letnega dopusta izkoristijo v času šolskih počitnic.

1.8 Vzgojno varstveni dodatek za otroke, ki niso v javnem vrtcu

Po mnenju predlagatelja zakona ta problematika ne sodi v obravnavani zakon, ker naj bi to področje v celoti urejal zakon o vrtcih. Kljub temu menimo, da je ob obravnavi zakona o starševstvu in družinskih prejemkih potrebno vlado opozoriti na dejstvo, da so otroci, ki se varujejo v javnih vrtcih še vedno privilegirani v primerjavi z ostalimi otroki, čeprav že Resolucija o temeljnih oblikovanju družinske politike v RS iz leta 1993 predvideva uvedbo takšnega dodatka.

2 Izboljšanje zaposlitvenih možnosti mater

2.1 Olajšave za zaposlene matere pri prispevkih, ki jih plačuje delodajalec

Za izboljšanje zaposlitvenih možnosti mater predlagamo uvedbo olajšav za zaposlene matere pri prispevkih za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki jih plačuje delodajalec. Olajšava bi bila odvisna od števila šoloobveznih otrok. Tako bi delodajalec za mater z enim otrokom plačeval 80% prispevkov, za mater z dvema 50%, za mater s tremi ali več otroki pa bi bil oproščen plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

¹ Ob 31.000 družinah upravičenkah znaša ta pravica pri povprečni ceni avtomobila 2MioSIT, 2,575MlrdSIT letno, pri povprečni ceni avtomobila 2,5MioSIT pa 3,28MlrdSIT letno.

2.2 Olajšave pri zaposlovanju delavca/ke, ki nadomešča delavca/ko na starševskem dopustu

Podpiramo predlog Urada za žensko politiko, ki predvideva uvedbo olajšav delodajalcem pri zaposlovanju delavca ali delavke, ki bi nadomestil/a delavko/ca na starševskem dopustu. Skupaj z zgoraj omenjenim predlogom bi ukrep ugodno vplival na zaposlovanje mater in mladih deklet ter zmanjšal pritiske delodajalcev na zaposlene ženske proti odločitvi za še kakšnega otroka, ki si ga mnogi pari želijo, a si ga zaradi strahu (predvsem mater) pred izgubo zaposlitve ne upajo imeti. Ukrep bi ugodno vplival tudi na stopnjo brezposelnosti, saj bi vzpodbujal delodajalce k zaposlovanju nadomestnih delavk/cev, medtem ko so njihovi zaposleni na starševskem dopustu.